

D • N
9/5 1959

Allvar och spel om vår säkerhet

I höstas begärde överbefälhavaren och Försvarets forskningsanstalt att ett anslag — på 2,8 miljoner kronor — skulle ställas till förfogande för förberedande forskning rörande framställning av atomladdningar i Sverige. Regeringen vägrade att ta upp denna fråga i budgeten. I anslutning härtill väcktes av högern motioner om att anslaget skulle beslutas och därjämte om att riksdagen skulle "understryka vikten av att vederbörande myndigheter beredes tillfälle att i sina beställningar utomlands inrymma även vapenbärare, som dels kan medföra konventionella laddningar, dels taktiska atomladdningar"; en förutsättning för dylika inköp vore att inga andra villkor ställdes än sådana som redan godtagits vid inköp av försvarsmateriel i utlandet. Från folkpartihåll väcktes två motioner, av vilka den ena gick ut på att anslaget till Försvarets forskningsanstalt skulle beviljas, medan den andra begärde förhandlingar i denna och andra försvarsfrågor mellan de fyra demokratiska partierna. Statsutskottet har nu avgivit sitt betänkande i frågan.

Detta betänkande är av betydelse från två synpunkter. Ännu en gång klarlägges att endast högern är beredd att kräva de beslut som från militär utgångspunkt framstår som oundgängligen nödvändiga för ett nägorunda effektivt svenskt försvar; de övriga demokratiska partierna söker med olika förevändningar komma ifrån ett klart ställningstagande, medan, självfallet, kommunisterna ivrar mot ett effektivt svenskt försvar lika energiskt som de propagerar för en stark rysk militärmakt. Vidare slås fast att vi kan få köpa vapenbärare, användbara för atomladdningar, utomlands.

Utskottets yttrande är utformat av den socialdemokratiska utskottshalvan och går alltså ut på avvisande av de väckta motionerna. Som skäl för sin ståndpunkt anger utskottet liksom tidigare försvarsministern att vi inte bör fatta något beslut ens om forskning rörande atomvapen därför att "en av-

vaktande hållning i denna fråga är... ägnad att utåt understryka den vikt som vårt land fäster vid ansträngningarna att få till stånd internationella överenskommelser om kärnvapenprovets upphörande samt begränsningar i produktionen av dessa vapen". Vi tvekar inte att beteckna detta utskottets påstående som ett rent svepskäl. För var och en måste det stå klart att Sverige alldeles oberoende av forskning rörande svenska atomvapen kan medverka till en överenskommelse om förbud mot atomvapenprov och om begränsningar av atomvapenproduktionen, ja, att våra ansträngningar att få till stånd ett sådant avtal snarast skulle ha större effekt om vi själva tänkte oss möjligheten att i händelse av ett negativt resultat tillverka svenska atomladdningar. Utskottets motivering är i själva verket till för att dölja att regeringen, som i första rummet har ansvaret för Sveriges säkerhet, inte vill ta detta ansvar, att den inte vill säga vare sig ja eller nej till svenska atomvapen, att den är mera orolig för splittringen inom det socialdemokratiska partiet än angelägen om att stärka det svenska försvaret. Det är med andra ord inte fråga om en saklig argumentation, utan om att bevara en skenbar enighet inom regeringspartiet.

Tyvär måste ungefär det samma sägas om centerns och folkpartiets hållning. Dessa partier tar lika litet som regeringspartiet ställning till saken, utan begär i anslutning till den ena av de folkpartistiska motionerna att förhandlingar skall äga rum i frågan mellan de demokratiska partierna. Då detta förslag framställdes motionsvis var det rimligt med tanke på att dylika förhandlingar möjligen kunde komma till stånd. Nu är tankegången däremot orimlig, ty utskottet, dvs socialdemokratin, förklarar i sitt betänkande att förutsättningar för att vinna enighet genom sådana förhandlingar inte föreligger; alltså säger socialdemokraterna nej till förhandlingar, men centern och folkpartiet låtsas fortfarande som om sådana förhandlingar kun-

de framtvingas genom ett riksdagsbeslut. Medan socialdemokraterna använder de internationella förhandlingarna som alibi, begagnar dessa båda borgerliga partier tanken på förhandlingar med socialdemokraterna på exakt samma sätt som ett camouflage för oviljan mot att ta ställning, som ett försök att skyla oenigheten inom de egna partierna.

Högern har även denna gång hedern av att gå på en klar linje. Enligt dess förslag bör motionerna om anslag till forskningsverksamhet rörande svenska atomvapen och om eventuella inköp av vapenbärare utifrån bifallas. I högerreservationen betonas med rätta att endast om de internationella förhandlingarna inom en nära framtid resulterar i en allmän nedrustning, som innefattar förstörelse av alla kärnvapen och nedskärning av de militära styrkorna över huvud, kan det svenska försvaret undvara taktiska atomvapen samt att utsikterna till en sådan överenskommelse, "i varje fall beträffande de mindre kärnvapnen", är mycket små. Det är synnerligen mildt uttryckt. Det kan med säkerhet påstås att en sådan överenskommelse är otänkbar, och det kan förutsättas att reservanterna endast på grund av ett ambitiöst behov av fullständighet tagit upp denna otroliga möjlighet. Det betonas också att ett beslut om forskningsarbete för konstruktion av atomladdningar inte kan ha "någon negativ effekt på de

maktpolitiskt betingade stormaktsförhandlingarna i kärnvapenfrågan". Så gott som alla stater i Europa har redan tillgång till kärnvapen.

I högerreservationen inrymmes emellertid också en mycket betydelsefull saklig uppgift om inköp av sådana vapenbärare. Reservanterna förklarar "att materiel av detta slag kan inköpas utan att andra politiska villkor uppställas än sådana som vi redan godtagit då vi köpt försvarsmateriel utomlands. Vår utrikespolitiska handlingsfrihet begränsas alltså icke genom att denna inköpspolitik fullföljes. Tvärtom stärkes därigenom den förutsättning för denna handlingsfrihet som ett modernt och effektivt försvar är. Den tekniskt avancerade försvarsutrustning, som är avsedd såväl för konventionella laddningar som för atomladdningar, har i bägge fallen hög försvarsekonomi. I förhållande till denna kan anskaffningskostnaden betraktas som förhållandevis låg. Den omsändigheten att de olika vapenbärare, som kunna komma i fråga, även kunna medföra atomladdningar för taktiskt bruk, ökar våra möjligheter att

vid angrepp få effektiv hjälp utifrån."

Därmed är det klart att möjlighet finns till inköp av vapenbärare som kan medföra atomladdningar från utlandet. Vi har i Dagens Nyheter sedan åratals påstått att denna möjlighet existerar; nu är det fastslaget att den möjligheten finns, men att den hittills icke utnyttjats av den svenska regeringen. Det är nära nog obehagligt att saken inte berörs i socialdemokraternas, centerns eller folkpartiets yttranden, men man får utgå från att dessa partier inte av sin ovilja att fatta ståndpunkt skall drivas att förneka fakta. Man måste räkna med att denna väg blir begagnad, ty det är ostridigt att vapenbärare som kan medföra atomladdningar innebär att vårt försvar blir mera effektivt och att samtidigt våra utsikter att vid angrepp få hjälp utifrån blir större. Att vägra att inköpa sådana vapenbärare, trots att inga politiska villkor fästes vid deras försäljning, vore att medvetet och systematiskt motverka tillkomsten av ett försvar som kan avskräcka från angrepp och därigenom bidra att säkra vår fred.